

Propagadora del Gas

Premià de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Avinguda Joan XXIII, 2-8

Coordenades:

Latitud: 41.48889
Longitud: 2.35276
UTM Est (X): 445970
UTM Nord (Y): 4593233

Classificació

Número de fitxa 08172 - 5
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Any 1884
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL (Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. Text refós 2010)
Número inventari Si (IPA 8890)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Premià de Mar (plaça de l'Ajuntament, 1; Premià de Mar)
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart

Descripció

Antiga fàbrica de gas que ha estat rehabilitada per encabir-hi un museu tèxtil i diverses dependències municipals.

L'edifici originari estava format per un edifici principal, dos naus posteriors i tres gasòmetres, dels que només es conserven l'estructura de contenció.

L'edifici principal consta de dos cossos simètrics formats cadascun per dues naus d'una crugia i units per una reixa central de ferro forjat que és l'entrada principal al recinte; la coberta és de teules provençals a dues aigües amb el carener perpendicular a la façana principal.

Les dues naus posteriors són de planta rectangular, en origen estaven obertes per la façana interior al recinte amb arcades de mig punt.

L'obra és de fàbrica de maó vist en els brancals i llindes de façana i finestres i en els matxons de l'entrada i el pla de façana de pedra. A l'extrem septentrional del solar hi havien tres gasòmetres.

El projecte de remodelació de l'edifici per convertir-lo en museu tèxtil i dependències municipals realitzat per Antoni Càceres.

Història

L'antiga fàbrica del gas comença a funcionar l'any 1884, és una de les poques restes al nostre país d'aquesta activitat industrial. El gas manufacturat fou una important innovació de la Revolució Industrial. A finals del s. XVIII, inicis del XIX es realitzen les primeres aplicacions industrials. Gràcies a aquestes s'aconseguí produir gasos combustibles per a destil·lació seca de l'hulla i destinar-los a l'enllumenat.

La "Sociedad Catalana para el alumbrado de Gas" fou la primera empresa que s'instal·là a Catalunya per produir gas per l'enllumenat públic l'any 1843. L'any 1853 la societat "La Propagadora del Gas" compra a Premià uns terrenys i el febrer de 1884 es va posar en funcionament la fabricació de gas.

El carbó utilitzat era hulla granada i antracita, provinent d'Astúries i Anglaterra, transportat a Barcelona en vaixells; allà es carregava en trens amb vagons que arribaven fins a Premià, a l'estació i d'aquí a la fàbrica en carros i camions.

El 1913, l'empresa "Catalana de Gas i Electricitat" va adquirir totes les instal·lacions de "La Propagadora del Gas". A partir del 1913, les empreses elèctriques van estendre les seves xarxes de distribució pel Maresme i, poc a poc, les poblacions servides per gas van anar canviant els serveis d'enllumenat i força per electricitat, cosa que va representar una important reducció en el subministrament de gas. La guerra europea dels anys 1914 - 1918, va produir un fort col·lapse, degut a la manca del carbó d'Anglaterra i a les reduïdes possibilitats de transport marítim del carbó d'Astúries.

La fàbrica de Premià va poder seguir en servei, encara que molt restringit, cremant carbó vegetal, pinyols d'oliva i costals de llenya provinents dels boscos dels voltants de la població. Aquests combustibles no produeixen els subproductes de carbó de coc, ni quitrà, gravant per tant el rendiment econòmic de l'empresa.

Poc a poc, es va anar normalitzant la recepció de carbó d'hulla. L'entrada del gas i l'electricitat va reduir les vendes del carbó creant un nou problema a les fàbriques, que veien augmentar l'existència de dit subproducte.

Quan semblava que pels anys 30, la situació de les empreses gasistes s'estava normalitzant, es presentaren noves dificultats d'arribada de carbó, entre 1937 i 1950. A conseqüència dels conflictes es va interrompre en moltes ocasions el subministrament de gas als abonats.

La fàbrica de Premià va continuar fins el 1941, en que va arribar la canalització d'un tub que portava el gas produït a Barcelona, finalitzant la funció productiva de la indústria, continuant però com a reguladora del subministrament als abonats de la seva zona.

L'any 1956 la "Catalana de Gas" va posar en servei la fàbrica de Sant Martí, un nou procediment de producció amb el tractament de fuel oil pel sistema "cracking catalític", que va representar una gran economia de carbó i una major regularitat en el subministrament, que va repercutir favorablement en la

zona del litoral.

L'any 1971 es va canviar a Premià de Mar el subministrament de gas anomenat "ciutat" per gas natural i l'any 1983 les funcions comercials que quedaven a la delegació de Premià foren traspassades a les oficines de Badalona i Mataró, quedant totalment eliminada la fàbrica de Premià de Mar.

La fàbrica de Premià va complir una important funció durant els anys que va estar en servei, impulsant el desenvolupament d'indústries, comerços, pagesia i confort en habitatges; donant feina a la vegada a petites indústries de construcció als que encarregava serveis auxiliars de manteniment i proporcionava feina a lampistes de les poblacions afectades. Va crear llocs de treball i en els darrers anys de fabricació i distribució conjunta, comptava amb una nòmina de personal d'uns 40 treballadors.

En l'aspecte social, s'anticipà a la implantació de disposicions de previsió social: manteniment dels salaris fins a la seva mort, donar facilitats d'absència en casos de necessitat familiar i anticipant crèdits sense interès.

Bibliografia

ANDREU, Pep i CRUZ, Marga (2009). Modernisme al Maresme. L'arquitectura entre dos segles. Edició: Marga Cruz. Barcelona, pàgs. 238 - 245.

BATLLE, Enric i ROIG, Joan (2001). Pla especial de protecció del patrimoni arquitectònic, ambiental i històric. Ajuntament de Premià de Mar.

BOFILL, Montserrat (1993). La Fàbrica de Gas de Premià de Mar. Butlletí d'arqueologia industrial i de museus de ciència i tècnica, núm. 17, abril de 1993.

COMAS, Ure (1995). L'alcalde de Premià de Mar ataca l'oposició i afirma que renovaria el pacte amb el PP. El Punt, 10 de maig de 1995.

CRESPO, Montserrat (1995). Salvem el Gas. La Clau, del 19 al 25 de maig de 1995.

DÍAZ, Ma Jesús (1995). La Plataforma Cívica demanarà que la Fàbrica del Gas es consideri bé d'interès local. Premià Actual, 19 d'abril de 1995, pàg. 3.

DURAN i SALAT, Josep (1987). La Fàbrica de Gas de Premià de Mar. Setembre de 1987. Inèdit.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (1995). La fàbrica de gas de Premià de Mar. El Punt, 21 de març de 1995, pàg. 16.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (1995). Premià de Mar, un sifó sense gas. A tota vela, núm. 5, pàg. 7, abril de 1995. ERC de Premià de Mar.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (1995). Premià de Mar a mig gas. Zerovuittresquaranta, núm. 55, abril de 1995, Vilassar de Mar.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (1995). Amenaça de destrucció d'un bé patrimonial a Premià de Mar. Dossier de Patrimoni Cultural d'informació i documentació per als municipis. Abril de 1995, núm. 70. Diputació de Barcelona.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (1995). La preservació del patrimoni cultural, una assignatura pendent de la nostra societat: la Fàbrica del Gas de Premià de Mar. Tribuna del Full Informatiu de la Societat Catalana d'Arqueologia, núm. 115, maig de 1995. Barcelona.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (1999). La conflictivitat social en el patrimoni cultural. La recuperació d'un element patrimonial a Premià de Mar (El Maresme): La Fàbrica de Gas; dins Segones jornades de patrimoni cultural i societat. Col·lecció Costa de Llevant, núm. 3. associació d'Estudis Científics i Culturals. Premià de Mar, pàgs. 115-123.

NIELL, Cristina (1995). L'Ajuntament de Premià vol enderrocar dues naus de la fàbrica del Gas, El Punt, 2 de març de 1995, portada i pàgina 3.

NIELL, Cristina (1995). S'oposen a l'enderrocament de part de la fàbrica de gas de Premià. El Punt, 21 de març de 1995, pàg. 16.

NIELL, Cristina (1995). ERC presenta una proposició no de llei per impedir l'enderroc de la fàbrica de Gas de Premià. El Punt, 26 de març de 1995.

- NIELL, Cristina (1995). Demanen que la fàbrica del Gas de Premià sigui declarada bé d'interès local. El Punt, 4 d'abril de 1995, pàg. 16.
- NIELL, Cristina (1995). La Plataforma de la fàbrica del Gas titlla l'alcalde de "populista". El Punt, 14 de maig de 1995.
- RODRÍGUEZ, Àngela (1995). L'Ajuntament de Premià de Mar aprova l'enderroc de dues naus de l'antiga fàbrica del Gas. Premià Actual, 22 de març de 1995, pàg. 5.
- ROSSELLÓ, Martí (1995). La fàbrica del Gas de Premià de Mar. El Punt, secció La Galeria, 16 d'abril de 1995, pàg.7.
- VILARDELL, Àlex (1988). Premià de Mar. Dins l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

